

oportunități pentru politică. Raportul Eurydice. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2012. 66 p. doi: 10.2792/22793. ISBN: 978-92-9201-446-9.

În limbă străină:

3. HARMER, J. The Practice of English Language Teaching. New Edition. New York: Longman Publishing, 1991. 35 p. ISBN: 0582 04656 4.
4. KUNANBAYEVA S., S. The Modernization of Foreign Language Education: The Linguocultural-Communicative Approach. London: Hertfordshire Press-Silk Road Media, 2013. 136 p. ISBN: 978-0-9574807-8-0.
5. KOLB, D., A. Experiential Learning: Experience as The Source of Learning and Development. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1984. pp. 30-31. ISBN: 0132952610.

Referințe la surse electronice:

6. DAVIS, B., SUMMERS, M. Applying Dale's Cone of Experience to Increase Learning and Retention: A Study of Student Learning in a Foundational Leadership Course. Engineering Leaders Conference 2014 on Engineering Education- Doha. In: QScience Proceedings . Publisher: Hamad Bin Khalifa University Press Journals, volume 6, 2015. DOI: <https://doi.org/10.5339/qproc.2015.elc2014.6>. ISSN: 226-9649. [accesat: 03.03.2021]. Disponibil: <https://www.qscience.com/content/papers/10.5339/qproc.2015.elc2014.6>.
7. THINK Global School. [accesat: 15.03.2021]. Disponibil: <https://thinkglobalschool.org/>.

CZU: 37.1:37.032

DOI: 10.46727/c.v2.1-2-10-2022.p197-204

TEORII ALE ÎNVĂȚĂRII DIN PERSPECTIVA DEZVOLTĂRII PERSONALE

GLOBU Nelea,

dr. în șt. ped., lector univ., Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Republica Moldova, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9464-5085>,
e-mail: globnelica@mail.ru

Rezumat. În acest articol ne-am propus identificarea unor premise teoretice de învățare, modele de învățare privind dezvoltarea personală a elevilor și impactul lor. În contextul dezvoltării personale, susținem Modelul socio-constructivist de învățare, care accentuează importanța socializării, punând în relație procesele cognitive cu interacțiunile sociale și confruntările de idei care au loc cu ocazia acestor interacțiuni, valorizând deopotrivă, învățarea și socializarea constructivistă, care asigură o învățare pragmatică, cunoașterea umană se construiește printr-un proces creator și activ, cei ce învață, construiesc o nouă cunoaștere pe temeliile învățărilor anterioare, experimentând și reflectând asupra experiențelor.

Cuvinte cheie: *modele de învățare, dezvoltare personală, cognitivism, constructivism.*

Abstract. *In this article we set out to identify some theoretical learning premises, learning models regarding the personal development of students and their impact. In the context of personal development, we support the socio-constructivist model of learning, which emphasizes the importance of socialization, relating cognitive processes to social interactions and the confrontations of ideas that take place during these interactions, valuing both learning and constructivist socialization, which ensures a learning pragmatically, human knowledge is built through a creative and active process, those who learn, build new knowledge on the foundations of previous learning, experimenting and reflecting on experiences.*

Keywords: *learning models, personal development, cognitivism, constructivism.*

Tendențele actuale, pregătirea pentru viață a elevului, reliefează în învățământul de astăzi un scop bine determinat care constă în formarea de persoane cu resurse adaptative la solicitările sociale și psihologice ale vieții, cu un sistem de valori ferm conturat. Conceperea școlii ca o instituție socială cu funcții multiple, aptă să răspundă eficient nevoilor psihologice și sociale ale elevului, să asigure cadrul optim pentru starea sa de bine, pentru diminuarea și prevenirea tulburărilor de adaptare specifice vârstei, pentru formarea unor cetățeni responsabili ai societății civile, este vitală. Disciplina *Dezvoltare personală* este ca răspuns la nevoia de educație a personalității, care trebuie să se integreze într-un mediu sociocultural și economic în continuă schimbare.

Dezvoltarea personală reprezintă o disciplină de studiu ce include activități și experiențe care au scopul să susțină elevii în procesul de autocunoaștere, relaționare corectă cu colegii, familia și mediul din care fac parte; să dezvolte abilitățile de comunicare eficientă și management eficient al emoțiilor, să îmbunătățească starea de conștientizare a propriului potențial, să dezvolte talentele, abilitățile personale și să poată valorifica resursele mediului de viață, orientate spre îmbunătățirea calității vieții prin aderarea la valorile societății contemporane, prin contribuția la realizarea aspirațiilor și viselor personale într-un mediu de viață sănătos și sigur [4, apud 9, p.35].

Disciplina *Dezvoltare personală* e menită să formeze la elevi *competențe transeversale* (traversează diferitele sfere ale vieții sociale, adică frontierele disciplinare), *abilități de viață* (a fi, a ști, a ști să faci și să faci, a ști să fii și a conviețui) și a unei *identități personale* (cine sunt EU?) aspecte atât de necesare pentru sănătatea fizică și mintală a elevilor, pentru viitoarea lor viață privată, activitate profesională și pentru o bună adaptare în societatea mereu în schimbare [idem].

Dezvoltarea personală, cunoscut și sub denumirea de "self help" sau "evoluție personală", include activități și experiențe care au scopul final de a îmbunătăți starea de conștientizare, dezvoltare a talentelor și abilităților personale, îmbunătățirea calității vieții și contribuirea la realizarea aspirațiilor și viselor personale. Dezvoltarea personală este o creștere a proceselor interne și acțiunilor externe prin care are loc transformarea pozitivă a persoanei; o creștere conștientă și cu înțelepciune; o abordare inteligentă pentru dezvoltarea persoanei care ar da un sens logic și intuitiv

satisfăcător[apud 11, p.16-17]. Dimensiunile dezvoltării personale: *fizic, mental, emoțional și spiritual* [2].

Dezvoltarea personală este un proces intenționat, dar nu doar intenție, deoarece nu se produce automat, ci prin efort, acțiune, aplicare cu rezultate de creștere interioară, spre ex. când se înlocuiesc obiceiurile proaste cu unele mai bune. Dezvoltarea personală este un proces constant al vieții noastre în care sunt incluse schimbările, progresul, maturizarea și creșterea fiecăruia dintre noi, efectele ei sunt vizibile. Fiind un proces al evoluției noastre, el se definește prin continuitate. Nu putem spune că dezvoltarea personală începe din punctul A și se sfârșește în punctul B. Astfel, procesul dezvoltării personale este complex și continuu, care începe din copilărie.

În acest context, devine necesară identificarea unor premise teoretice generale de învățare în realizarea acestor deziderate privind dezvoltarea personală a elevului.

Teoriile moderne de învățare, care au stat la baza actualizării curriculare la disciplinele școlare, ne propun niște modele de învățare pentru formarea personalității de mâine și repere în dezvoltarea personală a elevilor. În continuare, în tabelul următor, în baza cercetărilor realizate de I. Albușescu, E. Claparede, J. Dewey, M. Ionescu, I. Radu ș.a. [1, 3, 5, 6, 8] vom reflecta asupra unor teorii ale învățării și impactul lor privind dezvoltarea personală a elevului.

Tabelul. 1. Teorii moderne de învățare și impactul lor la dezvoltarea personală a elevului

Teorii moderne de învățare	Esența teoriei învățării	Impactul asupra dezvoltării personale a elevului
<p>Teoria experienței de John Dewey promovată și de Ch.S. Pierce, W. James, reprezentanți ai pragmatismului</p>	<p>Pragmatismul ca o orientare filosofică este supranumită și <i>experimentalism</i> sau <i>instrumentalism</i>. Pune în evidență un principiu nou al educației: activismul elevului; „<i>ideile nu înseamnă nimic, dacă lipsește acțiunea</i>„, „<i>să învețe prin experiențe</i>„... Cunoașterea prin acțiune (copilul învață făcând). Metoda principală de instruire este rezolvarea de probleme. <i>Prin acțiune, experiență proprie se obțin cunoștințe autentice. Prin problematizare se descoperă adevărul.</i></p>	<p>Învățarea prin acțiune: - aduce elevul în contact nemijlocit cu situațiile de viață reală, astfel el învață din experiențe reale,descoperind adevărul; -implică elevul ,făcând apel la aptitudinile intelectuale – dezvoltă gândirea critică, logica, capacitatea de a pune și de a rezolva probleme, de a învăța să învețe. -mobilizează energiile elevului, ajutându-l să își concentreze atenția, să-i stârnescă curiozitatea, motivația.</p>
<p>Teoria operațională a învățării sau teorie a formării acțiunilor</p>	<p>Învățarea se axează pe structura operațională a activității umane după cum urmează: - <i>scopul</i> de atins în baza unui motiv; - <i>obiectul</i> supus transformării;</p>	<p>Învățarea prin sarcini semnificative, utilizând variate mecanisme de orientare în sarcină care reprezintă, de fapt, acțiuni mintale asigurate</p>

<p>intelectuale de <i>P.I.Galperin</i> Susținută de: L.Vigotski, N.Luria, N.A.Leontiev.</p>	<p>- <i>modelul intern</i> sau <i>extern</i> după care se acționează; - <i>operațiile</i> prin care se realizează fizic sau mental transformarea. Aspectele fundamentale ale teoriei: <i>mecanismele de orientare în sarcina:</i> – prezentarea modelului acțiunii fără indicații privind realizarea acesteia; – prezentarea modelului acțiunii și a procesului de realizare împreună cu indicații de execuție; – analiza noilor sarcini, desprinderea unor repere și a condițiilor de execuție corectă a sarcinii) și <i>interiorizarea acțiunilor practice.</i></p>	<p>interiorizarea acțiunilor practice, a unor modele de acțiune (<i>a ști să faci cu sau fără model</i>) Astfel îl pregătim pentru acțiune, realizarea unor proiecte noi, pentru viață.</p>
<p><i>Teoria constructivismului social</i> (<i>L. Vigotski</i>, 1896-1934)</p>	<p>Vizează importanța mediului sociocultural care poate anticipa progresele în învățare . Învățarea se realizează printr-un proces de interacțiune socială. „<i>Se realizează educația comunicării, susține T.Callo</i>”.</p>	<p>Învățarea prin colaborare - învață din interacțiunile sale într-un grup; -dezvoltă abilitățile de comunicare și relaționare cu ceilalți; -oferă posibilitatea elevului de a utiliza limbajul ca o demonstrație a gândurilor lui independente.</p>
<p>Teoria funcțională de <i>Édouard Claparède</i> (1873 – 1970) . A.Maslow-axarea pe nevoile individului: biologice și sociale</p>	<p>Ea pune în centrul ei copilul real, ca organism bio-psihic, cu trebuințele și interesele sale. Procesul instructiv să parcurgă <i>trei etape</i>: trezirea unei trebuințe, a unui interes sau dorințe; declanșarea unei reacții (activități) prin care să satisfacă acea trebuință; c. stimularea cunoștințelor pentru a controla reacția. <i>Nu este suficient să cunoaștem doar structura psihicului, ci și funcționalitatea acestuia, trebuințele copilului și orientarea sa spre scop.</i> „<i>Obiectele care nu fac trebuința, nu ne atrag în mod special atenția</i> „ „<i>interesul își are sursa în trebuințele interne,</i></p>	<p>Învățarea prin joc (una din trebuințe/nevoile școlarului mic și atractiv este jocul). -angajarea totală a copilului în joc, plăcerea pe care o simte, cu tot efortul pe care îl implică îi stimulează dezvoltarea la toate componentele: <i>fizic, mintal, socio-emoțional și spiritual.</i> -învățarea atractivă satisface nevoile, interesele elevului și învățarea va fi mai calitativă și durabilă. <i>Prin joc pregătim viitorii directori, deoarece în joc se regăsesc toate funcțiile managementului: planificare, organizare, conducere, control și antrenare.</i></p>
<p>Teoria</p>	<p>Dezvoltarea intelectuală este văzută ca o</p>	<p>Învățarea prin „construirea</p>

<p>constructivistă Jean Piaget (1896-1980)</p>	<p>succesiune stadială a evoluției gândirii</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stadiul gândirii (inteligentei) senzorio-motorii (0- 2 ani) 2. Stadiul gândirii preoperatorii (2- 7 ani) 3. Stadiul operațiilor concrete (7- 12 ani) 4. Stadiul operațiilor formale (11/12 – 14/15 ani) <p>Constructivismul este teoria cunoașterii și a învățării cu efecte care propune o soluționare teoretică și practică a „cum”, „de ce”, „ce” se cunoaște și se învață, „în ce condiții”, „cum evoluează cunoașterea” „Elevul subiect al învățării,,</p>	<p>cunoașterii,, -construiește cunoașterea, construiește strategii de acțiune adaptate propriei formări devenind o persoană <i>pragmatică și proactivă</i>; -își dezvoltă capacități de autoformare; de gândire autonomă și critică, de comunicare și colaborare etc. „Dezvoltarea cognitivă are loc prin procesul de construire și dezvoltare a structurilor cognitive, a acelor „harti mintale”, scheme sau rețele de concept,,</p>
<p>Teoria învățării cumulativ-ierarhice sau „teoria învățării dirijate”. Robert Gagné (1916-2002) care se bazează pe cercetările lui J.Piaget</p>	<p>Modelul cognitiv al învățării (combină conceptul de învățare tradițională cu noile descoperiri) bazat pe conceptele de stadii cognitive (propune 8 stadii/tipuri de învățare). Conform concepției lui R. Gagné, orice învățare presupune trei elemente, factori determinanți/condiționați, interconexați și anume: <i>situația de învățare, condițiile interne /externe de realizare și modificările comportamentale obținute.</i> Autorul susține,că combinarea celor 5 tipuri de capacități sau „condiții interne,, pe care le învață omul, care permit realizarea de <i>performanțe</i>: 1. <i>Informația verbală</i>; 2. <i>Deprinderea intelectuală</i>; 3. <i>Strategia cognitivă</i>; 4. <i>Deprinderea motrică</i> ; 5. <i>Atitudinea</i>; cu „condițiile externe,, - 8 opt tipuri de învățare: <i>Învățarea de semnale; Învățarea stimul-raspuns; Inlănțuirea logică; Asociația verbală; Învățarea prin discriminare; Insușirea de noțiuni; Învățarea de reguli; Rezolvarea de probleme asigură eficiența procesului de învățare.</i></p>	<p>Învățarea cognitivă -înterrelația dintre persoană și mediul înconjurător, aduce o schimbare de comportament și chiar dispoziție sau atitudine cu privire la o parte sau toată realitatea. „Condițiile interne” ale învățării permit <i>performanțe</i>: 1. comunicarea de informații; 2. efectuarea de operații intelectuale; 3. rezolvarea de probleme variate; 4. realizarea de activități motorii; 5. adoptarea unei poziții față de obiecte, persoane, evenimente. „Dezvoltarea umană apare ca efect, ca schimbare de lungă durată pe care subiectul o datorează atât învățării, cât și creșterii,,</p>

<p>Teoria cognitivă <i>Jerome Bruner</i></p>	<p>Structurarea curricula în spirală: tratarea și apoi reluarea unor concepte la vârste diferite, dar cu o mai mare complexitate.</p> <p>Metoda de învățare prin descoperire, punerea elevului în situația de a mânui obiecte, de a rezolva contradicții, probleme.</p> <p>„Cunoașterea este un proces, nu un produs,, .</p>	<p>Învățarea prin descoperire</p> <ul style="list-style-type: none"> -să gandească, sa privească fenomenele asemenea unui istoric, - să ia parte la procesul de creare a cunoștințelor, devenind capabil să genereze cunoștințe, să rezolve probleme; -să se autodescopere, autoevalueze.
<p>Teoria organizatorilor cognitivi și anticipativi de progres (<i>D. P. Ausubel</i>)</p>	<p>Învățarea este acel proces fundamental de asimilare și integrare a noilor achiziții în contextul cunoștințelor însușite anterior, al structurilor cognitive deja existente. Învățarea are la baza <i>mecanisme de supraordonare, de reprezentare și de combinare</i>, mecanisme ce intervin în timpul receptării noilor informații.</p> <p>Astfel, cunostintele structurate la nivel mintal în <i>organizatori cognitivi</i> facilitează procesul de structurare a cunoștințelor. (Harta conceptuală).</p>	<p>Utilizarea organizatorilor grafici</p> <ul style="list-style-type: none"> -transformă învățarea într-un proces de succes, activ și eficient elevului; -fortifică metacogniția și evaluarea înțelegerii de către elev; -dezvoltă abilități de învățare, autoînvățare; - stimulează creativitatea prin imagini vizuale.
<p>Teoria învățării depline – <i>B.S. Bloom, J.B. Carrol</i></p>	<p>Un model mereu actual care propune valorificarea tuturor factorilor implicați în învățare: mediul sociocultural din care provin resursele umane (profesori, elevi, părinți), personalitatea acestora (aptitudini, competențe, motivație), calitatea procesului de învățământ (obiective, conținuturi, strategii), interacțiunea sistemică și cibernetică a factorilor implicați.</p>	<p>Învățarea integrată (similară cu <i>inter și transdisciplinaritatea</i> după V.Pop și P.Pertrescu)</p> <ul style="list-style-type: none"> - fortifică deținerea instrumentelor cunoașterii și autodezvoltării; cresterea performanțelor; -reinstaurarea satisfacției învățării în rândul elevilor cu ritm lent de învățare; -cresterea motivației învățării; -creșterea încrederii în sine. <p>„Învățarea deservită se poate realiza respectând ritmul de învățare al fiecarui elev”.</p>

În fine, toate aceste teorii ale învățării propagă modelele de învățare **cognitivist și constructivist**. Unele aspecte mai importante care diferențiază aceste modele le prezentăm în tabelul 2.

Tabelul 2. Diferențe ale modelelor de învățare cognitivist și constructivist [7, 8, 10]

Modelul cognitivist	Modelul constructivist
Accentul cade pe <i>cunoștințe, pe învățarea procesului</i> (a ști; a ști să știe/învețe), abilităților de rezolvare a problemelor, după modelul cunoașterii științifice pentru a deveni un „expert,, agent al învățării,,.	Accentul este plasat pe <i>importanța elevului în procesul de învățare</i> și se încurajează automonitorizarea procesului de construire și ancorare a experiențelor de învățare în situații autentice, reale de viață pentru al pregăti pentru viață.
Prevalează <i>procesele cognitive</i> (receptare, stocare, procesare) în învățare În procesarea informațiilor accentul este pus pe „ <i>cum se învață</i> ”, pe procesele cognitive și metacognitive, pe strategiile specifice acestora și pe contextul învățării (loc, mediu) și importanța facilitării procesului de învățare.	<i>Elevul, constructor al învățării</i> , își personalizează metodele de lucru și își construiește strategii de acțiune adaptate propriei formări și propriei personalități. Elevul construiește o nouă cunoaștere pe temeliile învățărilor anterioare, experimentând și reflectând asupra experiențelor sale și a celorlalți.
Privitor la „ <i>construirea cunoașterii</i> ,, se insistă asupra transformărilor mentale ale informațiilor în trecerea lor de la sesizare-percepere la formarea de structură, sistem, combinații, reorganizări de cunoștințe și experiențe de învățare.	Învățarea este un proces tranzacțional între individ și mediul sociocultural și în același timp o experiență colaborativă. Se valorifică deopotrivă, învățarea și socializarea constructivistă care asigură o <i>învățare pragmatică</i> .
<i>Metodologic</i> situațiile reale sunt simulate, pentru a realiza procesarea „ca și cum”, modelele cognitive sunt pentru inițierea în cunoașterea științifică, iar metodele dominante sunt cele real active, învățării prin descoperire.	<i>Metodologic</i> este încurajată căutarea independentă a sensurilor, prelucrarea, interpretarea proprie, cercetarea directă, explorarea autodirijată, construirea de scheme și modele mentale de înțelegere și rezolvare a situațiilor reale sau a conflictelor cognitive, utilizare intensivă a materialelor-suport, a diferitelor instrumente procedurale și mijloace de comunicare.

În fine, oricât de departe se va merge cu „educația cognitivă, nu trebuie să uităm că dezvoltarea capacităților intelectuale nu pot fi separate de dezvoltarea capacităților socio-emoționale; dezvoltarea gândirii teoretice, a rațiunii, de cultivarea intuiției și a sensibilității afective; funcționarea intelectuală, de suportul ei afectiv emoțional care o susține și o energizează.

Conchidem, din perspectiva dezvoltării personale, pentru a satisface nevoile de bază și a acționa pentru îmbunătățirea calității vieții personale și sociale e mult mai important **a stăpâni atât instrumentele cunoașterii** (a învăța cum să învețe), **cât și instrumentele cunoașterii de sine și dezvoltării personale:** a învăța cum să se cunoască, a învăța cum să-și transforme punctele slabe în forte, a învăța cum să-și controleze emoțiile, a învăța cum să stabilească și mențină o relație, a învăța să comunice, a învăța cum să ia decizii corecte în variate situații etc.

În contextul dezvoltării personale, susținem *Modelul socio-constructivist de învățare*, care accentuează importanța socializării, punând în relație procesele cognitive cu interacțiunile sociale și confruntările de idei care au loc cu ocazia acestor interacțiuni, valorizând deopotrivă, învățarea și socializarea constructivistă, care asigură o *învățare pragmatică*, cunoașterea umană se construiește printr-un proces creator și activ, cei ce învață, construiesc o nouă cunoaștere pe temeliile învățărilor anterioare, experimentând și reflectând asupra experiențelor.

Bibliografie:

1. ALBULESCU, I. Doctrină pedagogică, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2007.
2. BABAN, A. Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere: Cluj-Napoca, Editura Ardealul, 2001. <https://ru.scribd.com/doc/27976531/Adriana-Baban-Consiliere-Educationala>
3. CLAPEDE, Éd. Psihologia copilului și pedagogia experimentală, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975.
4. Curriculum Național pentru învățământ primar, aprobat prin Ordinul MECC nr. 1124 din 20 iulie 2018.
5. DEWEY., J. Trei scrieri despre educație. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1977.
6. IONESCU, M., RADU, I., (coord), Didactica moderna. Editia a II-a, revizuita. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2001.
7. MARINESCU, M. Tendințe și orientări în didactica modernă. București: Editura Didactica și Pedagogia R.A., 2009.
8. PETROVSCHI, N. Tendințe moderne în didactica disciplinelor școlare. Suport de curs. Chișinău: Garomont Studio, 2021. 120 p.
9. SARANCIUC-GORDEA, L. Disciplina: Dezvoltare personală. Suport de curs. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2018.
10. SILISTRARU, N. Tendințe și orientări în didactica universitară. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/11-16_1.pdf
11. VRABII, V. Dezvoltarea personală a cadrului didactic: Perspective psihosociale, Monografie. Chișinău: ISE, 2020.